

Hyvinvointiraportti vuodelta 2022

Kunnanhallitus/Hyvinvointi- ja osallisuusjaosto 08.05.2023 § 15

Valmistelija

hyvinvointi- ja osallisuuskoordinaattori Eliisa Girsèn, 040 488 3185,
eliisa.girsen@lapinlahti.fi

Laissa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021) hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä koskevassa pykälässä 6 on määritelty kuntien vastuut hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Kunnan on seurattava kuntalaisten elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin. Kunnassa on raportoitava kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä, niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä valtuustolle vuosittain.

Hyvinvoinnin edistäminen perustuu tietoon väestön hyvinvoinnin, terveydentilan ja arjen turvallisuuden muutoksista. Työvälineenä tässä työssä on lakisääteinen hyvinvointikertomus, joka laaditaan tiiviimpänä raporttina vuosittain ja laajana kertomuksena kerran valtuustokaudessa. Hyvinvointikertomus on kunnan hyvinvointipolitiikan suunnittelun, seurannan, arvioinnin ja raportoinnin työväline.

Lapinlahden kuntalaisten hyvinvoinnin tila

Lapinlahdella menetetään enemmän elinvuosia kuin Pohjois-Savossa tai koko maassa keskimäärin. Suurin syy tähän on elintavoilla hoidettavissa olevat sairaudet. Elintavat kehittyvät lapsuudessa ja ovat melko pysyviä aikuisuudessa. Siksi elintapojen rakentaminen terveyttä edistäviksi on aloitettava varhaislapsuudessa.

Lapset ja perheet

Lapinlahdella lasten hyvinvoinnin haasteista suurimpia ovat ylipaino ja liikkumattomuus. Lapsuuden kasvuympäristöistä merkittävin on koti, joten perheitä on tuettava hyvässä vanhemmuudessa. Tällöin voimavaroja jää myös liikkumiselle, laadukkaalle ravitsemukselle, riittäväälle unelle ja tervettä kasvua edistävälle vuorovaikutukselle. Neuvolalla on tässä iso merkitys, jotta tunnistetaan ajoissa ne perheet, joilla voimavarat ovat vähissä.

Varhaiskasvatus tavoittaa suurimman osan alle kouluikäisistä lapsista. Varhaiskasvatuksessa pystytään vaikuttamaan lasten elintapoihin etenkin ravitsemuksen ja liikunnan osalta. Ruokakasvatus ja liikkuva varhaiskasvatus ovatkin Lapinlahden varhaiskasvatuksessa merkittävässä roolissa ja tätä työtä on tärkeää jatkaa.

Nuoret

Mielenterveyden haasteet etenkin nuorten keskuudessa ovat huolestuttavasti lisääntyneet Lapinlahdella kuten Pohjois-Savossa ja koko maassa. Juurisyyt mielen pahoinvoinnin taustalla on tärkeää selvittää ja puuttua niihin. Tässä tärkeää on yhteistyö Pohjois-Savon hyvinvointialueen kanssa, koska esimerkiksi koulukuraattoreiden ja koulupsykologien palvelut ovat hyvinvointialueen tuottamia.

Uusimmat tutkimustulokset ovat osoittaneet liikunnan suuren merkityksen mielen hyvinvoinnille. Samaan aikaan tilastot näyttävät, kuinka lasten ja nuorten liikkumattomuus ja huono fyysinen kunto on lisääntynyt Lapinlahdella. Olipa näillä asioilla yhteys tai ei, on lapset ja nuoret saatava liikkumaan. Yksi keino tähän on lisätä maksuttomia harrastusmahdollisuuksia suoraan koulupäivän jälkeen.

Työikäiset

Työikäisillä mielenpahoinvointi on niin ikään lisääntynyt, mikä näkyy esimerkiksi mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneiden määrän kasvuna. Pohjois-Savossa mielen pahoinvointi on muuta maata yleisempää ja siksi Pohjois-Savossa on käynnistynyt koko maakunnan kattava Mieliteko-kehitysohjelma, jonka tavoite on lisätä mielen hyvinvointia ja vähentää päihteiden käyttöä Pohjois-

Savossa. Ohjelman toteuttamisen mahdollistaa Hyvällä mielellä Pohjois-Savo 2021–2030 -hanke. Lapinlahti on hankkeessa mukana.

Myös aikuisten liikkumattomuus tulee kalliiksi, koska fyysisen toimintakyvyn heikkeneminen vaikuttaa esimerkiksi työssä jaksamiseen ja töistä suoriutumiseen ja tätä kautta kunnan elinvoimaisuuteen. Jotta työikäiset pysyisivät töissä eläkeikään asti, on tehtävä toimia fyysisen aktiivisuuden lisäämiseksi.

Ikäihmiset

Ikäihmisten kohdalla huomio kohdistuu kaatumisen ehkäisyyn. Ikääntyvän väestön kaatumisen ehkäisyn osalta keskiössä ovat samat hyvinvoinnin edistämisen teemat kuin muillakin ikäryhmillä. Liikkuminen tukee toimintakyvyn ylläpitämistä ja kotona asumista. Lisäksi hyvä fyysinen kunto ehkäisee kaatumisia. Liikkumisen ohella fyysistä kuntoa ylläpitää monipuolinen ravitsemus. Myös ehkäisevä päihdetyö on tärkeää, koska usein kaatumisten taustalla on päihteiden käyttö.

Ikäihmisten kuten muunkin väestön mielen hyvinvointia tuetaan osallisuutta lisäämällä. Tässä ratkaisevassa roolissa kunnan ohella ovat yhdistykset, seurakunnat ja muut yhteisöt. Lapinlahdelle on laadittu osallisuusohjelma vuosille 2022–2025. Ohjelman jalkauttaminen on tärkeä osa kuluvan vuoden hyvinvointityötä kunnassa.

Esittelijä	Kunnanjohtaja
Päätösehdotus	Hyvinvointi- ja osallisuusjaosto esittää kunnanhallitukselle ja edelleen valtuustolle, että se hyväksyy liitteen mukaisen hyvinvointikertomuksen vuodelta 2022.
Päätös	Hyvinvointi- ja osallisuusjaosto päätti esittää kunnanhallitukselle ja edelleen valtuustolle, että se hyväksyy liitteen mukaisen hyvinvointikertomuksen vuodelta 2022.

Kunnanhallitus 29.05.2023 § 131

Esittelijä	Kunnanjohtaja
Päätösehdotus	Kunnanhallitus hyväksyy vuoden 2022 hyvinvointikertomuksen liitteen mukaisesti ja esittää sitä edelleen valtuustolle hyväksyttäväksi.
Päätös	Kunnanhallitus hyväksyi vuoden 2022 hyvinvointikertomuksen liitteen mukaisesti ja päätti esittää sitä edelleen valtuustolle hyväksyttäväksi.

Valtuusto 12.06.2023 § 27

198/06.01.00/2023

Esittelijä	kunnanhallitus
Päätösehdotus	Valtuusto hyväksyy vuoden 2022 hyvinvointikertomuksen liitteen mukaisesti.
Päätös	Hyvinvointi- ja osallisuuskoordinaattori Eliisa Girsén esitteli hyvinvointikertomuksen. Yleiskeskustelun aikana puheenvuoron käyttivät valtuutetut Marko Rahkola, Anu Sorjonen, Ossi Martikainen sekä sivistysjohtaja Sinikka Kervinen. Valtuusto hyväksyi vuoden 2022 hyvinvointikertomuksen liitteen mukaisesti.